DERS	**FIKIH**
SÜRE	6. HAFTA – 22-26 Ekim 2018 – 1. SAAT + 2. SAAT
ÜNİTE	2. FIKIH İLMİNİN DOĞUŞU, GELİŞMESİ VE İCTİHAD
KONU	1. Fıkhın Başlangıç Dönemi ve İctihad 1.1. Hz. Peygamber Dönemi 1.2. Sahabe Dönemi 1.3. Tâbiîn Dönemi
KAZANIMLAR	1. Başlangıç dönemi fıkhi faaliyetleri açıklar.
KONUNUN İŞLENİŞİ	

1. FIKHIN BAŞLANGIÇ DÖNEMİ VE İCTİHAD

İctihad: Dinî konularda (haram, helal vs gibi) yeni sonuçlar elde etme, hüküm çıkarma, istinbat.

Fıkıh ilminin başlangıç dönemi üç ana başlık altında ele alınır.

Fıkhın Başlangıç Dönemi		
1. Hz. Peygamber (s.a.v.) dönemi	2. Sahabe dönemi	3. Tabiîn dönemi

1.1. HZ. PEYGAMBER DÖNEMİ

Peygamberimiz'in (s.a.v) hayatta olduğu zamanı kapsar. **Özellikleri**:

1. Vahiy gelmekte, hükümlerin ana kaynağı vahiydir.
2. Vahiyle hükümler yeni yeni ortaya konmaktadır.
3. Peygamberimizin sünnetleri de yeni hükümler koymakta veya Kur'an'ın hükümlerini açıklamaktadır.
4. Fıkhın ikinci kaynağı olan Sünnet'in sahibi Peygamberimiz (sav), bizzat yaşamakta olduğu için Yaşayan Sünnet (yani Peygamberimiz), sorulara ve sorunlara doğrudan ve birinci ağızdan cevap vermektedir. Bu da hükümlerde şüpheye ve tereddüte mahal bırakmamaktadır.
5. Mekke döneminde fıkhi hükümler az olmakla birlikte, ele alınan inanç ve ahlak ile ilgili ilkeler, daha sonraki dönemin temelini oluşturmuştur.
6. Medine döneminde ise bireysel ve toplumsal konularda önemli düzenlemelere yer verilmiştir. Örneğin, zekât, oruç gibi ibadetler bu dönemde emredilirken, içki, kumar ve faiz gibi yasaklar da bu dönemde yürürlüğe girmiştir.
7. Hz. Peygamber dönemi kolaylık, tedriç (bir hükme adım adım, alıştıra alıştıra, basamak basamak geçiş) ve nesh (bir ayetin hükmünü başka bir ayetle kaldırma) ilkeleri çerçevesinde şekillenmiştir.

Tedric'e örnek: İçki yasaklanırken insanları önce içkiden soğutucu ve uzaklaştırıcı ara hükümler konmuş, en sonunda tümden yasaklanıp kesin hüküm beyan edilmiştir.

Nesh'e örnek: Peygamberimiz (s.a.v) önceleri kabir ziyaretini yasaklamışken, sonradan ziyarete müsaade etmiş ve önceki hükmü kaldırmıştır.

Nesh olayı vahyin sona ermesiyle yani Peygamberimizin vefatı ile son bulmuştur

8. Bu dönemde Teşri (Hüküm koyma kaynağı), Allah (cc) ve Rasulüdür (sav).
9. Sünnetler vahyin denetimindedir. Eksik veya hatalı hüküm verme ihtimali yoktur.

1.2. SAHABE DÖNEMİ

Bu dönem Efendimiz'in (a.s) vefatından sonra dört halife ve Emeviler döneminin başlarını kapsar. **Özellikleri**:

1. Bu dönemde sahabe içerisinde fıkıh bilgisi ile ileri çıkmış ve ictihad etmiş kimseler vardı.
2. Sahabe arasında kendi re'yi (görüşü) ile ictihad yapanlar olmuştur ama hata yaparız korkusuyla sayıları azdır.
3. Sahabe hata yapma endişesiyle kendi re'yleri (görüşleri) ile ictihad yapma yerine çoğunlukla **şura yoluyla ictihad (Danışarak hüküm çıkarma)** yapmayı tercih etmişlerdir. Bu da "**sahabe icması (Sahabe Ortak Görüşü)**"nı ortaya çıkarmıştır.
4. Bu müctehid sahabeler içerisinde yedi tanesi çokça ictihadda bulunmuş olup onların fetvaları büyük birer cilt tutacak kadardır.

Çokça İçtihatta Bulunmuş Yedi Sahabe:

1.Hz. Ömer 2.Hz. Ali, 3.Abdullah b. Ömer, 4.Abdullah b. Mes'ûd

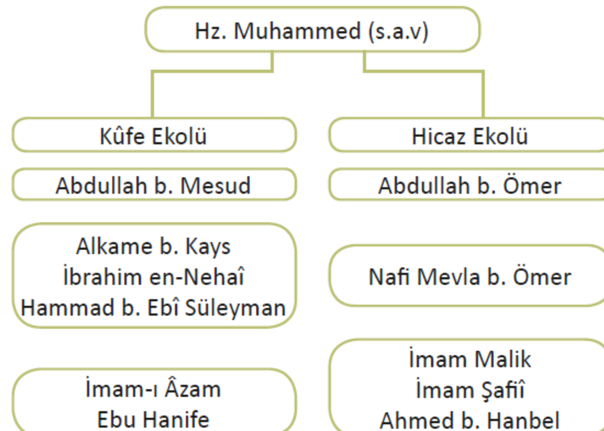
5.Abdullah b. Abbas, 6.Zeyd b. Sabit 7.Hz. Aişe

1.3. TÂBİÎN DÖNEMİ

Emeviler döneminin sonlarını teşkil eden bu dönemde Medine, Mekke, Basra, Kûfe, Şam ve Mısır'da fıkıh önderi tabiîn âlimleri yaşamaktaydı. **Özellikleri**:

1. Bu dönemi daha çok sahabenin talebeleri oluşturmaktadır.
2. Bu dönemdeki fakihler, ileride oluşacak olan **meşhur mezhep imamlarının hocaları** olmuştur.
3. Bu dönemde fıkıhla ilgili **yazılı metinler** ortaya çıkmaya başlamıştır.
4. Fıkhın alanı genişlemiş, önemli mescitlerde fıkıh halkaları oluşmaya başlamıştır.
5. Gerek hoca gerekse bölge farklılığından dolayı çeşitli görüşler meydana gelmiştir.
6. Bu dönemde **iki fıkıh merkezi** ön plana çıkmıştır: **Hicaz (Medine)** ve **Irak (Kufe)**.

İKİ FIKIH MERKEZİ (İKİ EKOL)	
Hicaz (Medine)	**Irak (Kufe)**
Hicazlılara **Ehl-i Eser**	Iraklılara **Ehl-i Rey** denilir
Ehl-i Eser'in temsilcisi Medine'de **Said b. el-Müseyyeb**	Iraklıların temsilcisi ise **İbrahim en-Nehaî**'dir
İleride Ehli eseri İmam-ı Malik	Ehli reyi İmam-ı Âzam Ebu Hanife temsil edecektir.

.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. **"İctihad" nedir?**
2. **Fıkıh ilminin başlangıç dönemi üç ana başlık altında ele alınır. Bunlar nelerdir?**
3. **Fıkıh'ta Hz. Peygamber Döneminin Özelliklerini söyleyiniz.**
4. **Hz. Peygamber dönemi Tedric ilkesi nedir, örnek veriniz?**
5. **Hz. Peygamber dönemi Nesh ilkesi nedir, örnek veriniz?**
6. **Sahabe Dönemi ne zamanı kapsar?**
7. **Fıkıh'ta Sahabe Döneminin Özelliklerini söyleyiniz.**
8. **Sahabeler neden kendi re'yleri (görüşleri) ile ictihad yapma yerine "Şura İctihadını" tercih etmişlerdir.**
9. **"Çokça İçtihatta Bulunmuş Yedi Sahabe"yi yazınız.**
10. **Tabiin Dönemi ne zamanı kapsar?**
11. **Fıkıh'ta Tabiin Döneminin Özelliklerini söyleyiniz.**
12. **Tabiin Döneminde Ortaya Çıkan İki Fıkıh Merkezi (İki Fıkıh Ekolü) nedir ve temsilcileri kimlerdir?**
13. **İleride Ehl-i Re'y'i kim temsil edecektir?**